

Звіт

про роботу Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій за 2022 рік

Загальна інформація

Національна рада України з питань розвитку науки і технологій утворена відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та діє на підставі Положення про Національну раду України з питань розвитку науки і технологій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 року № 226.

Національна рада України з питань розвитку науки і технологій є постійно діючим консультативно-дорадчим органом, що утворюється при Кабінетові Міністрів України з метою забезпечення ефективної взаємодії представників наукової громадськості, органів виконавчої влади та реального сектору економіки у формуванні та реалізації єдиної державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності.

Постановою Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 року № 290 затверджено Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для організаційного, матеріально-технічного, інформаційного та іншого забезпечення діяльності Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

Національна рада складається з Наукового та Адміністративного комітетів, що мають однаковий кількісний склад.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 року № 520 затверджено склад Національної ради України з питань розвитку науки і технологій. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2021 р. № 902 внесено зміни до складу Наукового комітету Національної ради.

Відповідно до пункту 19 Положення про Національну раду Науковий комітет - це робочий колегіальний орган Національної ради, що представляє інтереси наукової громадськості.

15 вересня 2021 року на засіданні Наукового комітету обрано новий та діючий на сьогодні, керівний склад Наукового комітету строком на 2 роки: повторно головою – Олексія Колежука, професора Інституту високих технологій Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заступником голови – Володимира Вахітова, віце-президента приватної установи «Університет «Київська школа економіки», секретарем – Ганну Стівченко, провідного наукового співробітника Інституту електрозварювання імені Є.О. Патона Національної академії наук.

Стан виконання завдань, покладених на Науковий комітет

1. Щодо роботи робочих груп Національної ради України з питань розвитку науки і технологій

Відповідно до частини восьмої статті 21 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» Науковий комітет Національної ради України з

питань розвитку науки і технологій з метою реалізації функцій Національної ради України з питань розвитку науки і технологій розглядає проекти документів, розроблені робочими групами з питань, що належать до компетенції Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, та приймає щодо них рішення, які вносяться на розгляд Національної ради України з питань розвитку науки і технологій.

На виконання пункту 6 рішення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій (протокол № 4 від 12 січня 2021 року), з урахуванням резолюції Прем'єр-міністра України від 27 січня 2021 року № 187/3/1-21, було сформовано персональний склад 9 робочих груп з підготовки пропозицій:

- щодо змін до законодавства для забезпечення реформ Національної академії наук та національних галузевих академій наук, у складі якої члени НК Колежук О. К., Гундорова Т. І., Климчук О. Б., Слюсаренко Ю. В., Трохимчук А. Д., Файнлейб О. М.

(Довідково: З метою реалізації пункту 5 протокольного рішення № 3 засідання Національної ради з питань розвитку і технологій від 5 листопада 2019 року було утворено робочу групу Національної ради з підготовки пропозицій щодо змін до законодавства для забезпечення реформи Національної академії наук та національних галузевих академій наук. На виконання пункту 7 цього протокольного рішення робочою групою було підготовлено пропозиції у вигляді концепції реформи Національної академії наук та національних галузевих академій наук та подано 17 грудня 2019 року на ім'я голови Національної ради; за результатами їхнього розгляду МОН отримано доручення Прем'єр-міністра України №47820.11-19 від 22.01.2020 щодо розгляду та внесення в установленому порядку Кабінетові Міністрів відповідних проектів актів.

На виконання пункту 2, підпункту 1 пункту 7 рішення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій (протокол № 4 від 12 січня 2021 року), з урахуванням резолюції Прем'єр-міністра України від 27 січня 2021 року № 187/3/1-21, було оновлено склад зазначеної робочої групи, внесено Кабінетові Міністрів проект акта щодо затвердження планів заходів з реформування Національної академії педагогічних наук, Національної академії аграрних наук, Національної академії правових наук. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2021 року № 911 були затверджені плани заходів з реформування Національної академії аграрних наук, Національної академії правових наук, Національної академії педагогічних наук на 2021 і 2022 роки. Під час засідання, яке відбулось 12 січня 2021 року, взято до відома пропозицію Національної академії наук щодо самостійної організаційної діяльності стосовно її реформування з урахуванням рекомендацій відповідної робочої групи Національної ради. У зв'язку з цим було прийнято постанову Президії НАН України від 31.03.2021 р. № 115 «Про подальшу оптимізацію мережі наукових установ, організацій та підприємств НАН України».);

- щодо державної стратегії розвитку науки, оновлення системи пріоритетів розвитку науки і техніки та заходів з їх реалізації, у складі якої члени НК Білоус А. Г., Волков Р. А., Гундорова Т. І., Колежук О. К, Котречко С. О.

(Довідково: робоча група Національної ради з підготовки пропозицій щодо державної стратегії розвитку науки, оновлення системи пріоритетів розвитку науки і техніки та заходів з їх реалізації підготувала пропозиції щодо оновлення системи пріоритетів розвитку науки і техніки. Науковим комітетом (протокол №3 засідання Наукового комітету від 29.04.2020) ці пропозиції були розглянуті і зроблено висновок про необхідність їх суттєвого доопрацювання, але подальша діяльність цієї робочої групи була призупинена через розбіжності в підходах групи і Міністерства освіти і науки України.

Слід зазначити, що відповідно до статті 42 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» Міністерство освіти і науки України розробляє спільно з Національною радою України з питань розвитку науки і технологій пріоритетні напрями розвитку науки і техніки та вносить відповідні пропозиції на розгляд Кабінету Міністрів України; відповідно до статті 5 Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» перелік пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок формується Міністерством освіти і науки України, за участю інших заінтересованих центральних органів виконавчої влади, Національної академії наук України та національних галузевих академій наук на основі результатів державної цільової програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку України і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Разом з тим, постановою Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 №710 встановлена заборона на створення державних науково-технічних програм, що блокує своєчасне оновлення системи пріоритетів розвитку науки і техніки у спосіб, визначений законодавством. Рішенням Комітету Верховної Ради України з питань науки, освіти та інновацій (протокол № 48 від 18.11.2020) Кабінету Міністрів України рекомендовано розробити програму забезпечення реалізації Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» в частині формування нових напрямів розвитку науки і техніки, для цього скасувати пункт 12 постанови Кабінету Міністрів України від 11.10.2016р № 710. У зв'язку з тим, що термін дії чинних пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки спливав 31 грудня 2020 року, Науковий комітет двічі подавав Комітету Верховної Ради України з питань науки, освіти та інновацій пропозицію продовжити дію визначених у чинному Законі пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки до 31 грудня 2021 року та до 31 грудня 2022 року.);

- щодо інтеграції вітчизняної науки у світовий науковий простір та Європейський дослідницький простір з урахуванням національних інтересів, у складі якої члени НК Черніга Р. М., Войтенко Н. В., Стовпченко Г. П.

(Довідково: робоча група Національної ради з підготовки пропозицій щодо інтеграції вітчизняної науки у світовий науковий простір та Європейський дослідницький простір з урахуванням національних інтересів працює над оновленням Дорожньої карти приєднання України до Європейського дослідницького простору і найближчим часом буде готова представити відповідні пропозиції.);

- щодо змін до законодавства з питань діяльності Національного фонду досліджень, у складі якої члени НК Колежук О. К., Арбузова С. Б., Климчук О. Б., Трохимчук А. Д.;

(Довідково: робочою групою Національної ради з підготовки пропозицій щодо змін до законодавства з питань діяльності Національного фонду досліджень України підготовлено пропозиції у вигляді порівняльних таблиць до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України з метою визначення особливого статусу Національного фонду досліджень України» та до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо Національного фонду досліджень України». Відповідні пропозиції робочою групою подано 17 грудня 2019 року на ім'я голови Національної ради, за результатами розгляду цих пропозицій Міністерством освіти і науки України отримано доручення Прем'єр-міністра України № 47820.11-19 від 22.01.2020 щодо розгляду та внесення в установленому порядку Кабінетові Міністрів відповідних проєктів актів. На виконання підпункту 3 пункту 7 рішення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій (протокол № 4 від 12 січня 2021 року), з урахуванням резолюції Прем'єр-міністра України від 27 січня 2021 року № 187/3/1-21, МОН вжило заходів щодо внесення в установленому порядку Кабінету Міністрів законопроекту. Водночас, законопроект на стадії внесення суттєво відрізнявся від розробленого відповідною робочою групою. Науковий комітет не погодив такий проєкт акта та в черговий раз направив пропозиції та зауваження до МОН. Натомість групою народних депутатів України було внесено альтернативний проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо Національного фонду досліджень України», який зареєстровано у Верховній Раді України за № 6357 від 30.11.2021, і який в своїх основних положеннях відповідав проєкту, розробленому робочою групою Нацради. Також, іншою групою народних депутатів України було внесено альтернативний проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо Національного фонду досліджень України, який зареєстровано у Верховній Раді України за № 8118 від 10.10.2022 р., в який увійшов лише мінімальний набір основних положень відповідно до проєкту, розробленого робочою групою Нацради, що вирішують найбільш нагальні

проблеми діяльності Національного фонду досліджень України в умовах російської військової агресії.);

- щодо стратегії розвитку державної дослідницької інфраструктури, у складі якої члени НК Войтенко Н. В., Арбузова С. Б., Колежук О. К.

(Довідково: робочою групою Національної ради з підготовки пропозицій щодо стратегії розвитку державної дослідницької інфраструктури підготовлено пропозиції у вигляді проекту Концепції державної програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року, які були схвалені Науковим комітетом 09.07.2020 та надіслані до МОН для подальшого доопрацювання та внесення в установленому порядку Кабінетові Міністрів України. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 322 схвалено Концепцію Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року.);

- щодо засад функціонування в Україні системи незалежної наукової і науково-технічної експертизи, у складі якої члени НК Колежук О. К., Черніга Р. М., Анісімов І. О., Кондратенко Ю. П., Стасик О. В.

(Довідково: робочою групою Національної ради з підготовки пропозицій щодо засад функціонування в Україні системи незалежної наукової і науково-технічної експертизи підготовлено пропозиції у вигляді порівняльної таблиці проекту змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу». На виконання підпункту 3 пункту 7 рішення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій (протокол № 4 від 12 січня 2021 року), з урахуванням резолюції Прем'єр-міністра України від 27 січня 2021 року № 187/3/1-21, проект Закону про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу» внесено та зареєстровано у Верховній Раді України за № 5878 від 1.09.2021 р.);

- щодо засад функціонування в Україні системи присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань у складі якої члени НК Черніга Р. М., Арбузова С. Б., Воробйова О. П., Слюсаренко Ю. В., Файнлейб О. М.

(Довідково: робочою групою Національної ради з підготовки пропозицій щодо засад функціонування в Україні системи присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань були підготовлені пропозиції у вигляді концепції основних принципів зміни вимог до присудження наукового ступеня доктора наук, які були розглянуті і схвалені Науковим комітетом (протокол №2 засідання Наукового комітету від 25.03.2020) та направлені до МОН для подальшого доопрацювання та внесення в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України);

- щодо створення системи стимулів для молодих учених, у складі якої члени НК Фоміна М. О., Волков Р. А., Стасик О. В.

(Довідково: робочою групою Національної ради з підготовки пропозицій щодо створення системи стимулів для молодих учених були підготовлені пропозиції у вигляді концепції системи заходів створення системи стимулів для молодих учених, які були розглянуті і схвалені Науковим комітетом (протокол №4 засідання Наукового комітету від 21.05.2020) та направлені до МОН для подальшого доопрацювання та внесення в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України);

- з питань заслуховування та оцінювання звітів головних розпорядників бюджетних коштів, що здійснюють наукову та науково-технічну діяльність або є замовниками наукових досліджень та розробок у складі членів НК.

(Довідково: у 2021 році відповідною робочою групою було проведено заслуховування звітів 23-х головних розпорядників бюджетних коштів, що здійснюють наукову та науково-технічну діяльність або є замовниками наукових досліджень та розробок, за 2020 рік, за графіком з 24 по 28 травня 2021 року.

Згідно з резолюцією Прем'єр-міністра України від 9 червня 2021 року № 28012/1/1-21 забезпечення координації діяльності робочих груп покладено на МОН. Засідання робочих груп у 2022 році не проводились.)

2. Виконання функцій Ідентифікаційного комітету та Наглядової ради Національного фонду досліджень України

Відповідно до статті 52 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» забезпечення координації та контролю за діяльністю Національного фонду досліджень України здійснює наглядова рада, функції якої покладаються на Науковий комітет Національної ради України з питань розвитку науки і технологій.

На виконання Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та постанови Кабінету Міністрів України від 4 липня 2018 року № 528 «Про Національний фонд досліджень України» Науковий комітет як Ідентифікаційний комітет у 2022 році забезпечив проведення конкурсного відбору у члени Наукової ради, яка є колегіальним органом управління Національного фонду досліджень України.

Конкурс проводився відповідно до Положення про конкурс щодо обрання членів Наукової ради Національного фонду досліджень України, яке було розроблено за результатами відкритих консультацій із світовими та вітчизняними науковими організаціями та затверджено в оновленій редакції на засіданні Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій 27 травня 2022 року (протокол № 1 від 27.05.2022 р.).

Персональний склад членів Наукової ради становить 32 особи і затверджується Кабінетом Міністрів України за пропозицією Національної

ради. Строк повноважень кожного з членів Наукової ради не може перевищувати чотирьох років. Кожні два роки відбувається оновлення не менше половини персонального складу Наукової ради, шляхом проведення чергового конкурсу.

Проведення чергового конкурсу з 28 травня по 12 вересня 2022 року було зумовлено необхідністю оновлення половини членів персонального складу Наукової ради, строк повноважень яких спливає 27 грудня 2022 року, шляхом обрання членів Наукової ради на вакантні місця строком на 4 роки з урахуванням їх пропорційного представництва в наукових радах секцій Фонду, а саме: 8 вакантних місць за секцією природничих, технічних наук та математики; 5 вакантних місць за секцією біології, медицини та аграрних наук; 4 вакантних місця за секцією соціальних та гуманітарних наук, за винятком одного вакантного місця за секцією природничих, технічних наук та математики, що виникло в результаті дострокового припинення повноважень члена Наукової ради.

Окрім наведеного, у 2022 році Науковим комітетом як Наглядною радою здійснено опрацювання та погодження наступних документів Національного фонду досліджень України:

- проєкт Кошторису на 2022 рік та проєкт Штатного розпису;
- Звіт про діяльність Національного фонду досліджень у 2021 році;
- План роботи Національного фонду досліджень на 2022 рік;
- Порядок розгляду та експертизи проєктів із виконання наукових досліджень і розробок, що подаються Національному фонду досліджень України для участі у конкурсних відборах.

Також Науковим комітетом підготовлено зміни до Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проєктів з виконання наукових досліджень і розробок, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1170, які направлено до Міністерства освіти і науки України для внесення на розгляд Кабінету Міністрів України в установленому законодавством порядку. Вказані зміни були затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 03.05.2022 р. № 536.

3. Експертиза проєктів нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади, що стосуються сфери наукової та науково-технічної діяльності, та підготовка відповідних рекомендацій.

Відповідно до пункту 7 § 33 Регламенту Кабінету Міністрів проєкт нормативно-правового акта з питань, що стосуються сфери наукової та науково-технічної діяльності, в обов'язковому порядку надсилається Науковому комітету Національної ради України з питань розвитку науки і

технологій для проведення його експертизи та підготовки відповідних рекомендацій.

За звітний період проведено експертизу **50** надісланих Науковому комітету проєктів актів законодавства, серед яких проєкти Законів України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів та центральних органів виконавчої влади, що стосуються наукової та науково-технічної діяльності, та забезпечено підготовку відповідних рекомендацій до них, з яких: **9** – проєкти Законів України, **21** – проєкти постанов Кабінету Міністрів України, **13** – проєкти розпоряджень Кабінету Міністрів України, **2** – проєкти Указу Президента України, **5** – проєкти наказів центральних органів виконавчої влади,

Всього за період з 01 січня 2022 року станом на 31 грудня 2022 року Науковим комітетом було отримано **104** вхідних документів; підготовлено та направлено **86** вихідних документів.

Зокрема, Науковим комітетом проведено експертизу нормативно-правових актів на предмет відповідності інтересам та засадам державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності та надано рекомендації до таких проєктів актів:

9 - проєкти Законів України:

- проєкт Закону України про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо Національного фонду досліджень України (лист НК № 007-1-744 від 04.01.2022 р. до Комітету Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій);

- проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання обігу рослин роду коноплі (*Cannabis*) в медичних, промислових цілях, науковій та науково-технічній діяльності» (лист НК № 007-1-750 від 18.01.2022 р. до Міністерства охорони здоров'я України);

- повторно проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання обігу рослин роду коноплі (*Cannabis*) в медичних, промислових цілях, науковій та науково-технічній діяльності» (лист НК № 007-1-766 від 15.04.2022 р. до Міністерства охорони здоров'я України);

- проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених» (лист НК № 007-1-781 від 08.06.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт Закону про інноваційні парки (лист НК № 007-1-798 від 06.09.2022 р. до Комітету Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій);

- проєкт Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» (лист НК № 007-1-802 від 23.09.2022 р. до Комітету Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій);

- проєкт Закону України «Про розроблення та виробництво озброєння, військової і спеціальної техніки» (лист НК № 007-1-810 від 18.10.2022 до Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України);

- проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо Національного фонду досліджень України» (лист НК № 007-1-813 від 20.10.2022 до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій);

- щодо проєкту Закону про внесення змін до Закону України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» щодо пріоритетності використання нерухомого майна для наукової діяльності (реєстр. № 6235 від 01.11.2021) та проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо виборів керівника наукової установи (реєстр. № 6236 від 01.11.2021) (лист НК № 007-1-827 від 20.12.2022 до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій).

2 - проєкти Указу Президента України:

- проєкт Указу Президента України «Про надання Державному торговельно-економічному університету статусу національного» (лист НК № 007-1-793 від 01.08.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт Указу Президента «Про внесення змін до деяких Указів Президента України щодо щорічних грантів Президента України молодим ученим та докторам наук» (лист НК № 007-1-809 від 13.10.2022 до Міністерства освіти і науки України).

21 - проєкти постанов Кабінету Міністрів України:

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1994 р. № 560 та від 23

серпня 1994 р. № 582» (лист НК № 007-1-753 від 28.01.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 р. № 1017» (лист НК № 007-1-754 від 28.01.2022р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для створення біокластеру «Біологічна безпека та розвиток біотехнологічних технологій» (лист НК № 007-1-755 від 31.01.2022 р. до Міністерства охорони здоров'я України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Положення про гігієнічну регламентацію та державну реєстрацію небезпечних факторів» (лист НК № 007-1-759 від 14.02.2022 р. до Міністерства охорони здоров'я України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку посад наукових працівників установ, організацій, підприємств та наукових підрозділів юридичних осіб державної та інших форм власності» (лист НК № 007-1-768 від 22.04.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Положення про Державний реєстр наукових установ, яким надається підтримка держави» (лист НК № 007-1-772 від 05.05.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення зміни в додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. № 191» (лист НК № 007-1-775 від 17.05.2022 р. до Міністерства оборони України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України для приведення їх у відповідність із Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності» (лист НК № 007-1-782 від 13.06.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного та

освітнього співробітництва» (лист НК № 007-1-783 від 20.06.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку, обсягів ввезення на митну територію України та цільового використання наукових приладів, обладнання, запасних частин і витратних матеріалів до них, реактивів, зразків, наукової літератури, що ввозяться в Україну державними науковими установами, державними закладами вищої освіти для забезпечення власної освітньої, наукової та науково-технічної діяльності та звільняються від оподаткування ввізним митом і податком на додану вартість» (лист НК № 007-1-785 від 08.07.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про наукові об'єкти, що становлять національне надбання» (лист НК № 007-1-791 від 27.07.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 28 січня 2000 року № 140» (лист НК № 007-1-792 від 29.07.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку видів діяльності, здійснення яких стимулюється шляхом створення правового режиму Дія Сіті» (лист НК № 007-1-795 від 09.08.2022 р. до Міністерства цифрової трансформації України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про функціонування Національних контактних пунктів та Координаційного центру Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» (лист НК № 007-1-803 від 23.09.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Питання Національних наукових центрів» (лист НК № 007-1-804 від 23.09.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення зміни до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 р. № 1229» (лист НК № 007-1-808 від 05.10.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про зупинення в 2023

році дії деяких постанов Кабінету Міністрів України». (лист НК № 007-1-811 від 18.10.2022 до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 540 та визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 652» (лист НК № 007-1-814 від 14.11.2022 до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Питання Національних наукових центрів» (лист НК № 007-1-822 від 12.12.2022 до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового Положення щодо розрахунку та планування кошторисної вартості наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) робіт, які виконуються за рахунок коштів державного бюджету» (лист НК № 007-1-823 від 12.12.2022 до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про зупинення дії постанови Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 822». (лист НК № 007-1-824 від 12.12.2022 до Міністерства освіти і науки України).

13 - проєкти розпоряджень Кабінету Міністрів України

- проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про погодження укладення договору про спільну діяльність» (лист НК № 007-1-745 від 06.01.2022 р. до Державного агентства України з управління зоною відчуження);

- проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Плану заходів щодо відновлення та розвитку морських наукових досліджень і науково-дослідного флоту» (лист НК № 007-1-747 від 06.01.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової наукової програми управління водними ресурсами до 2030 року» (лист НК № 007-1-763 від 21.02.2022 р. до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України);

- проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про утворення державної наукової установи «Інститут раннього розвитку дитини та дошкільної освіти» (лист НК № 007-1-764 від 05.04.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- повторно проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Плану заходів щодо відновлення та розвитку морських наукових досліджень і науково-дослідного флоту» (лист НК № 007-1-765 від 08.04.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження національного плану заходів щодо впровадження принципів відкритої науки до 2030 року» (лист НК № 007-1-769 від 27.04.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку науково-технічних (експериментальних) розробок в рамках виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію у 2022 році». (лист НК № 007-1-786 від 11.07.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про погодження реорганізації Національного Інституту раку» (лист НК № 007-1-794 від 08.08.2022 р. до Міністерства охорони здоров'я України);

- повторно проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової науково-технічної програми у сфері зміни клімату до 2030 року (лист НК № 007-1-799 від 09.09.2022 р. до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України);

- проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про внесення зміни до пункту 14 додатка до розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2004 р. № 73» (лист НК № 007-1-818 від 23.11.2022 до Міністерства освіти і науки України);

- проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про зарахування цінностей до Історичного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння» (лист НК № 007-1-819 від 09.12.2022 до Міністерства фінансів України);

- проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про реорганізацію Координаційного центру трансплантації органів, тканин і клітин» (лист НК № 007-1-821 від 12.12.2022 до Міністерства охорони здоров'я України);

- проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій органів виконавчої влади з відновлення функціонування деокупованих територій територіальних громад» (лист НК № 007-1-828 від 21.12.2022 до Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України).

5 – проєкти наказів центральних органів виконавчої влади

- проєкт наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Порядку державної реєстрації та обліку науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій» (лист НК № 007-1-752 від 21.01.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- проєкт наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про внесення змін до Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності в Державній службі України з надзвичайних ситуацій» (лист НК № 007-1-760 від 14.02.2022 р. до Державної служби України з надзвичайних ситуацій);

- проєкт наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Про затвердження формування тематики прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету» (лист НК № 007-1-776 від 19.05.2022 р. до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України);

- проєкт наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження змін до Регламенту роботи Національного репозитарію академічних текстів» (лист НК № 007-1-777 від 30.05.2022 р. до Міністерства освіти і науки України);

- повторно проєкт наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про внесення змін до Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності в Державній службі України з надзвичайних ситуацій» (лист НК № 007-1-789 від 22.07.2022 р. до Державної служби України з надзвичайних ситуацій).

4. Заслуховування та оцінювання звітів центральних органів виконавчої влади, Національного фонду досліджень України,

Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та інших головних розпорядників бюджетних коштів, що здійснюють наукову та науково-технічну діяльність або є замовниками наукових досліджень та розробок, про стан використання коштів на наукову та науково-технічну діяльність та отримані результати і внесення пропозицій за результатами їх розгляду.

Однією із основних функцій Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, визначених статтею 20 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», є заслуховування та оцінювання звітів центральних органів виконавчої влади, Національного фонду досліджень України, Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та інших головних розпорядників бюджетних коштів, що здійснюють наукову та науково-технічну діяльність або є замовниками наукових досліджень та розробок (далі – ГРБК), про стан використання коштів на наукову та науково-технічну діяльність та отримані результати і внесення пропозицій за результатами їх розгляду.

У 2021 році, на виконання пункту 5 рішення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій (протокол № 4 від 12 січня 2021 року), з урахуванням резолюції Прем'єр-міністра України від 27 січня 2021 року № 187/3/1-21, з представників Наукового та Адміністративного комітетів Національної ради з залученням представників Міністерства освіти і науки України, Мінфіну, Мінекономіки, Мінстратегпрому утворено постійну робочу групу з питань заслуховування та оцінювання звітів головних розпорядників бюджетних коштів, які проводять наукову та науково-технічну діяльність або є замовниками наукових досліджень та розробок. У 2021 році відповідною робочою групою було проведено заслуховування звітів 23-х головних розпорядників бюджетних коштів, що здійснюють наукову та науково-технічну діяльність або є замовниками наукових досліджень та розробок, за 2020 рік, за графіком з 24 по 28 травня 2021 року.

Водночас, у 2022 році заслуховування звітів ГРБК згідно з вимогами пункту 6 рішення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій (протокол № 4 від 12 січня 2021 року), з урахуванням резолюції Прем'єр-міністра України від 27 січня 2021 року № 187/3/1-21, не проводилось. При цьому, листом Наукового комітету від 12.05.2022 р. № 773 Міністерству освіти і науки було направлено пропозиції щодо кандидатур для оновлення складу робочої групи № 9 з питань заслуховування та оцінювання звітів головних розпорядників бюджетних коштів, що здійснюють наукову та науково-технічну діяльність або є замовниками наукових досліджень та розробок з метою актуалізації її складу. Проте, в умовах

військової агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації територій та руйнації значної кількості ЗВО та наукових установ інформація від ГРБК не запитувалась.

5. Проведення засідань Наукового комітету

Відповідно до частини дев'ятої статті 21 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» основною формою роботи Наукового комітету є засідання, які проводяться за потреби, але не менше чотирьох разів на рік.

Всього за звітний період Науковим комітетом проведено 3 засідання. У зв'язку з військовим станом, карантинном та рекомендованими протиепідемічними заходами 3 засідання відбувались в дистанційній формі відповідно до пункту 2 Регламенту роботи Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, шляхом відеоконференції із застосуванням програмного забезпечення Skype та Zoom.

Перше засідання відбулось 27 травня 2022 року, на якому було розглянуто 4 питання порядку денного:

1. Стан діяльності Національного фонду досліджень України.
2. Про оголошення конкурсу щодо обрання членів Наукової ради Національного фонду досліджень України у 2022 році.
3. Про підготовку пропозицій щодо засад державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності.
4. Різне

Під час засідання голова Наукового комітету Колежук О. К. доповів, що ситуація в країні вимагає оновлення рекомендацій НК щодо засад державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності. Через агресію Російської Федерації проти України українські науковці, викладачі, аспіранти і студенти опинились в складних життєвих обставинах. Зараз необхідна активна співпраця з міжнародними інституціями задля підтримки тих українських науковців та освітян, які залишаються в Україні та продовжують свою роботу. Науковий комітет Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, як частина консультативно-дорадчого органу при уряді України, докладає максимум зусиль задля напрацювання програм підтримки науковців та освітян в Україні. Проведені перемовини з представниками аналогічних Науковому комітету органів Німеччини, Польщі, Литви, Фінляндії, Хорватії та ін., за результатами яких вони будуть рекомендувати своїм урядам створювати програми підтримки, спрямовані на фінансування досліджень та розвиток наукової інфраструктури в Україні. Колежук О.К. також поінформував членів НК про роботу робочої групи Національної ради з відновлення України від наслідків війни за напрямом «Наука і освіта» і запропонував взяти до уваги її

напрацювання при роботі над оновленням рекомендацій НК щодо засад державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності.

На **другому засіданні**, яке відбулось 27 вересня 2022 року, було розглянуто **5** питань порядку денного:

1. Розгляд документів, поданих на конкурс до Наукової ради Національного фонду досліджень України, прийняття рішень щодо відповідності вимогам Положення про конкурс щодо обрання членів Наукової ради Національного фонду досліджень України.

2. Попереднє обговорення кандидатур, прийняття, у разі необхідності, рішень щодо додаткових консультацій за певними кандидатурами; визначення кола кандидатів, з якими проводитиметься співбесіда, та проведення таких співбесід.

3. Продовження попереднього обговорення кандидатур з урахуванням додаткових консультацій, результатів співбесід, відгуків щодо кандидатів, які надійшли від наукової спільноти; упорядкування списків кандидатів за секціями Наукової ради з врахуванням напрямів їхньої наукової і науково-технічної діяльності та досвіду роботи.

4. Затвердження способу технічного забезпечення таємних голосувань на засіданні 28 вересня 2022 року.

5. Різне.

Третє засідання Наукового комітету відбулось 28 вересня 2022 року. Розглянуто **1** питання, а саме:

Проведення рейтингового голосування щодо кандидатів та визначення персонального складу Наукової ради Національного фонду досліджень.

6. Інша діяльність Наукового комітету

Виконані доручення Прем'єр-міністра України:

- від 23.12.2021 № 58909/1/1-21 до звернення Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій від 21.12.2021 № 04-24/3-2021/399285 щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо Національного фонду досліджень України (реєстр. № 6357 від 29.11.2021);

- від 24.12.2021 р. №59302/1/1-21 до звернення Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій від 23.12.2021 р. № 04-24/11-2021/402606 щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки на середньо- та довгострокову перспективу.

Ініціативна діяльність Наукового комітету:

НК вів активну роботу по просуванню українських інтересів у закордонній науковій спільноті та серед міжнародних партнерів України, з метою забезпечення підтримки української наукової сфери в умовах воєнного стану.

1. У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України Науковим комітетом Національної ради України з питань розвитку науки і технологій (далі - НК) на початку березня місяця підготовлено письмову заяву - звернення до наукового освітнього міжнародного простору задля припинення співпраці з науковими установами та закладами країни - агресора та надання допомоги українським науковцям, зокрема з закликами до всіх зацікавлених сторін розробити програми, спрямовані на підтримку тих українських науковців та освітян, які залишаються в Україні та продовжують свою роботу. Науковим комітетом акцентована увага на необхідності прийняття заходів щодо ізоляції росії у сфері науки і технологій та вироблення конкретних кроків до того, щоб російські наукові організації та пов'язані з ними особи не мали доступу до наукової співпраці, спільних дослідницьких проєктів, іноземного фінансування досліджень. Також Науковий комітет звернувся до міжнародної спільноти задля розвинення глибшої інтеграції між західними та українськими науково-дослідними установами, університетами та грантовими організаціями.

Проведені перемовини із західними науковими установами та організаціями щодо оприлюднення відповідної заяви НК, зокрема такими, як Німецька Наукова рада (Wissenschaftsrat), Вільний університет Берліну (FU Berlin), онлайн видання американської фізіологічної спільноти Function|Oxford Academic, громадська неурядова організація Європейська академія (Academia Europaea), італійське онлайн видання Gente & Territorio, професійне товариство Deutsche Hochschulverband, що об'єднує близько 70% університетських професорів та дослідників Німеччини, німецьке наукове онлайн видання Forschung & Lehre, які розмістили заяву НК із закликом до дій, відреагували на звернення Наукового комітету щодо війни, розв'язаної росією в Україні, в тому числі запропонували допомогу українським вченим. Крім того, заява розміщена на громадському сайті Наукового комітету <https://sci-com.org.ua/> та на Фейсбук-сторінці <https://www.facebook.com/uasciencescops/>.

2. Голова НК від імені Наукового комітету направив звернення до Єврокомісара Марії Габріель з конкретними пропозиціями запровадження термінових заходів з підтримки української наукової сфери, а саме:

- виділити додаткове фінансування програмі Horizon Europe з метою створення спеціальної програми дослідницьких грантів для українських команд із максимально спрощеними процедурами подачі заявок та можливістю залучення європейських партнерів без попередньої історії співпраці;

- у межах коштів, які зараз виділяє ЄС як допомогу Україні, окремою метою передбачити відбудову науково-освітньої інфраструктури;

- створити програми співпраці, які нададуть українським науковцям можливість дистанційної роботи; що забезпечить можливість значної кількості науковців, які постраждали від війни в Україні та залишаються в країні, продовжувати наукову роботу та взаємодіяти зі світовою академічною спільнотою;

- створити умови для полегшення доступу українських дослідників до сучасного наукового обладнання в Європі та віддаленого доступу до високопродуктивних комп'ютерів і наукових баз даних;

- запровадити нові та зміцнити існуючі програми підтримки прямих зв'язків між українськими та європейськими університетами та науково-дослідними установами, зокрема спільні освітні та дослідницькі програми на магістерському та докторському рівнях.

Крім вищезазначеного, у зверненні пропонувалося ввести додаткові санкції проти російської федерації у сфері наукових досліджень та інновацій:

- припинити всі підписки російських установ і відповідно афілійованих осіб на наукову літературу, припинити доступ до будь-яких наукових публікацій в європейських журналах, у тому числі до матеріалів відкритого доступу;

- заборонити наукові публікації будь-яких авторів, пов'язаних з російською установою, в будь-яких європейських журналах або матеріалах конференцій;

- припинити доступ російських установ до європейської дослідницької інфраструктури, включаючи великі інструменти та наукові бази даних;

- заборонити продаж росії сучасного наукового обладнання та матеріалів;

- позбавити російських наукових організацій і афілійованих з ними осіб доступу до будь-якого європейського фінансування досліджень.

Наразі частину вищезгаданих пропозицій НК вже реалізовано європейськими партнерами. Так, Єврокомісією запущено спеціальну програму для українських науковців програму MSCA4Ukraine (<https://www.humboldt-foundation.de/en/apply/sponsorship-programmes/msca4ukraine>) з бюджетом 25 млн. євро, яка зокрема передбачає фінансування науковців після повернення в Україну. В рамках програми Horizon Europe запущено також програму INFRASERV (<https://nrfu.org.ua/en/news-en/fast-track-access-to-european-research-infrastructures-for-the-researchers-of-ukraine/>), одним із завдань якої є спрощення доступу українських науковців до дослідницької інфраструктури ЄС. Міністерство енергетики США (Department of Energy) запустило ініціативу, за якою науковцям, що продовжують працювати в Україні, мають можливість отримувати фінансування, приєднуючись до існуючих наукових проєктів, що фінансуються DOE. Німецьке наукове товариство (DFG) запустило програму (https://www.dfg.de/en/research_funding/announcements_proposals/2022/info_wissenschaft_22_65/index.html), за якою українські науковці, можуть приєднуватися до вже наявних проєктів або ініціювати нові спільні проєкти з німецькими партнерами, і отримувати заробітну плату до 1 тис. євро на місяць, продовжуючи працювати в Україні. Подібна ініціатива нещодавно запущена також Національним науковим фондом США (NSF).

3. Голова НК взяв активну участь у роботі робочої групи Національної ради з відновлення України від наслідків війни за напрямом «Наука і освіта» (як фасилітатор групи).

4. Головою НК проведені перемовини з представниками Британської академії та Королівської академії Великобританії, за результатами яких було вирішено, що ці представники будуть рекомендувати своїм урядам створювати

програми, спрямовані на підтримку фінансування досліджень та розвиток наукової інфраструктури в Україні.

5. Голова НК був одним з організаторів (Planning Committee Vice-Chair) онлайн-воркшопу Академій наук США (National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine) «NASEM Workshop on Rebuilding Research, Education, & Innovation in Ukraine» (21-23 вересня), за участі представників урядових структур та наукової громадськості України, наукових топ-менеджерів та представників урядових дорадчих структур США, де були обговорені можливі кроки допомоги науковій, освітній, та інноваційній сфері України в умовах війни (див. звіт про роботу воркшопу <https://nap.nationalacademies.org/catalog/26795/rebuilding-research-education-and-innovation-in-ukraine-proceedings-of-a>).

6. Проведені неформальні перемовини з представниками дорадчих органів (STI Policy Councils) європейських урядів, головою НК зроблена доповідь *Keynote. Science in Ukraine: survive, transform, take the lead* на European Science Advisors Forum Annual Meeting 2022 “The role of science advice in rebuilding the society”, 29.–30.11.2022, Vilnius, Lithuania. (<https://esaforum.eu/esaf-annual-meeting-2022-esaf-8-the-role-of-science-advice-in-rebuilding-the-society/>); за результатами національні радники вирішили рекомендувати своїм урядам створення програм, спрямованих на підтримку науковців в Україні.

7. Опубліковано матеріали у виданнях Physik Journal (<https://www.pro-physik.de/restricted-files/157144>), Science and Business (<https://sciencebusiness.net/widening/viewpoint/viewpoint-ukraine-needs-marshall-plan-research-and-innovation>).

8. Головою НК зроблена доповідь на конференції «Falling Walls» (7-10 листопада, Берлін, організована The Falling Walls Foundation) у панелі “How to Restart Science in Ukraine after the Russian Aggression”, <https://falling-walls.com/circle/preliminary-programme-falling-walls-circle-2022/> , відеозапис панелі тут: <https://falling-walls.com/discover/videos/how-to-restart-science-in-ukraine-after-the-russian-aggression-2/>; та проведені неформальні перемовини з керівництвом DFG, Leopoldina, Volkswagen-Stiftung, AvH Stiftung.

9. Головою НК зроблена доповідь на експертній конференції G7 та Єврокомісії з питань відбудови України «International Expert Conference on the Recovery, Reconstruction and Modernisation of Ukraine» (25 жовтня 2022, Берлін, організована G7 та Єврокомісією, <https://www.bundesregierung.de/breg-en/news/ukraine-recovery-conference-2129426>). Слід зазначити, що це була єдина доповідь з усіх п'яти панелей конференції, що стосувалася наукової сфери. За результатами доповіді конференція зробила важливі рекомендації стосовно сфери досліджень та інновацій (див. <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/997532/2153244/7b13a64361fe37cb52549a2d0dead9ea/2022-12-12-ukr-aufbaukonferenz-abschluss-data.pdf?download=1> , стор 21-22):

- Дослідження та інновації слід сприймати як головну основу сталого економічного відновлення та майбутнього розвитку економіки, заснованої на знаннях, що спирається на силу людського капіталу України та вимагає

серйозних змін у державній політиці та фундаментальних перетворень в цій сфері. Виходячи з цього, є доцільним, щоб платформа/агенція, яка координуватиме донорську допомогу, мала спеціальну групу для нагляду за цим сектором.

- *У короткостроковій перспективі допомогу донорів у сфері досліджень та інновацій слід зосередити на збереженні та розвитку людського капіталу (наприклад, через підтримку українських дослідників, вбудовування їх у поточну наукову діяльність через надання нерезидентських стипендій), поглиблення глобальної інтеграції української науки через підтримку міжнародних дослідницьких мереж та аспірантур, а також зміцнення зв'язків між науковими дослідженнями та бізнесом. Довгострокова підтримка має вливатися в нові структури та інструменти, які визначатимуть вектор трансформації сектору, наприклад спільні центри передового досвіду та інноваційні центри.*

**Голова Наукового комітету
Національної ради України
з питань розвитку
науки і технологій**

О. К. Колежук